

Η ΧΗΜΕΙΑ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΛΥΚΕΙΟ : ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΙΡΑ ΣΤΗΝ ΠΥΡΑ

Ευαγγελία Καπετάνου*, Αικατερίνη Σάλτα**

*Συγγραφέας βιβλίων Χημείας Ενιαίου Λυκείου, Διευθύντρια 3ου Ενιαίου Λυκείου Ν. Φιλαδέλφειας "ΜΙΛΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ", Λεωφ. Θεσσαλονίκης και Λαχανά, Νέα Φιλαδέλφεια, 143 42 Αθήνα

** Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών "Διδακτική της Χημείας και Νέες Εκπαιδευτικές Τεχνολογίες" στο Χημικό Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών, Χημικός 18ου Ενιαίου Λυκείου Αθηνών, Λεωφ. Ιωνίας και Ρως 8, 111 44 Αθήνα

Η πείρα από τη διδασκαλία της Χημείας στο Γενικό Λύκειο

Οι διδάσκοντες Χημεία στο Γενικό Λύκειο μέχρι την τελευταία μεταρρύθμιση, είχαν καταλήξει ομόφωνα στα εξής συμπεράσματα:

- Τα αναλυτικά προγράμματα ήταν απλή συρραφή τίτλων από κεφάλαια της Γενικής, της Ανόργανης και της Οργανικής Χημείας. Ήταν παραχρημένα ως προς το περιεχόμενο και μακριά από κάθε έννοια σύνδεσης της Χημείας με την καθημερινή ζωή.
- Το ωρολόγιο πρόγραμμα (1 ώρα στην Α΄ τάξη, 1,5 ώρα στη Β΄ τάξη και 3 ώρες στην 1η και 2η Δέσμη) ήταν ανεπαρκέστατο για τη στοιχειώδη κάλυψη των βασικών γνώσεων που έπρεπε να έχουν οι μαθητές αποφοιτώντας από το Λύκειο.
- Οι εκπαιδευτικοί δεν είχαν τη δυνατότητα να επιμορφωθούν. Μόνο η Ε.Ε.Χ., με τα ετήσια εκπαιδευτικά σεμινάρια για τη διδακτική της Χημείας στη Δ.Ε., προσπαθούσε να καλύψει το μεγάλο κενό.
- Η μέθοδος διδασκαλίας που εφαρμόζονταν ήταν: η Χημεία επί χάρτου (απ' όπου και ο όρος χαρτοχημεία) ή επί πίνακος (μαύρου ή πράσινου). Επιπλέον όσοι εκπαιδευτικοί ασχολούνταν με πειράματα επίδειξης, χαρακτηρίζονταν από τους λοιπούς ως "γραφικοί" ή "ιδιόρρυθμοι".
- Τα βιβλία της δέσμης ήταν "στεγνά", χωρίς ίχνος χημικής δροσιάς, χωρίς εικονογράφηση και με λάθη τυπογραφικά και χημικά, που παρέμειναν αδιόρθωτα μέχρι την απόσυρσή τους.

Το Ενιαίο Λύκειο

Το Ενιαίο Λύκειο με το Νόμο 2525 ευαγγελίστηκε:

- Αναβάθμιση της Γενικής Παιδείας, στο πλαίσιο της οποίας η αναβάθμιση της Χημείας ήταν αυτονόητη.
- Σύγχρονα αναλυτικά προγράμματα συνταγμένα με βάση τη διεθνή παιδαγωγική εμπειρία.
- Νέα βιβλία και εισαγωγή του πολλαπλού βιβλίου, η χρήση του οποίου ήταν ζητούμενο για πολλά χρόνια.
- Ίδρυση Εργαστηρίων Φυσικών Επιστημών σε όλα τα Λύκεια και προμήθεια από το ΥΠΕΠΘ του απαιτούμενου εργαστηριακού εξοπλισμού για τη Χημεία.
- Υποχρέωση να ασκούνται εργαστηριακώς οι μαθητές στο μάθημα της Χημείας σε κάθε τάξη.
- Νέο τρόπο αξιολόγησης στο μάθημα της Χημείας, ο οποίος απαιτεί την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών.

Η Χημεία στην πυρά

- Ενώ το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο σχεδίαζε η Χημεία να διδάσκεται και στις τρεις τάξεις του Λυκείου (Α΄, Β΄ και Γ΄) και να υπάρχει ένα ενιαίο αναλυτικό πρόγραμμα και ένα ενιαίο διδακτικό βιβλίο Χημείας Γενικής Παιδείας, το οποίο θα καλύπτει τις ανάγκες του μαθήματος και για τις τρεις τάξεις, ξαφνικά έγινε η μετάλλαξη. Η

Χημεία της Γ΄ τάξης έγινε ... Βιολογία. Το διδακτικό βιβλίο έπαψε να είναι ενιαίο για να μπορεί έτσι ο Υπουργός να ισχυρίζεται σήμερα ότι δεν υπάρχει βιβλίο Χημείας για τη Γ΄ τάξη και να μη βρίσκεται κανείς να του πει ότι η ύλη των αναλυτικών προγραμμάτων και των διδακτικών βιβλίων της Α΄ και Β΄ τάξης δεν καλύπτεται ούτε με δίωρη διδασκαλία του μαθήματος και στις δύο τάξεις (Α΄ και Β΄) του Λυκείου!

- Το μάθημα της Χημείας είναι το μοναδικό μονόωρο μάθημα της Α΄ τάξης σε αντιδιαστολή με όλα τα άλλα μαθήματα, ακόμα και τα μαθήματα επιλογής, τα οποία διδάσκονται 2 ώρες /εβδομάδα.
Η μονόωρη διδασκαλία της Χημείας Γενικής Παιδείας συνεχίζεται και στη Β΄ τάξη και χρειάστηκε "μεταρρύθμιση" της μεταρρύθμισης για να γίνει το μάθημα δίωρο στη θετική κατεύθυνση της Β΄ τάξης.
Στη θετική κατεύθυνση της Γ΄ τάξης η Χημεία είναι δίωρο μάθημα, ενώ στο παρελθόν σε δύο δέσμες (1η και 2η) ήταν τρίωρο.
- Τα θέματα των εξετάσεων στη Χημεία Γενικής Παιδείας Β΄ τάξης τον Ιούνιο του 1999 οδήγησαν τους μαθητές σε πρωτοφανές ποσοστό αποτυχίας: πλέον του 80% έγραψαν κάτω από τη βάση.
Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το ΥΠΕΠΘ να αμφισβητεί τη θέση της Χημείας ως μαθήματος Γενικής Παιδείας και αντί να αυξάνει τις ώρες διδασκαλίας του μαθήματος, όπως εισηγήθηκε και η Επιτροπή Καζάζη, να αποφασίζει τον εξοστρακισμό της Χημείας από τα πανελλαδικώς εξεταζόμενα μαθήματα της Β΄ τάξης.
- Το περιεχόμενο των "εκσυγχρονισμένων" αναλυτικών προγραμμάτων είναι μακριά από τις προσδοκίες των μάχιμων εκπαιδευτικών.
Η εισαγωγή προωθημένων θεμάτων, κυρίως στη Χημεία της θετικής κατεύθυνσης, λειτουργεί απαγορευτικά για την επιλογή της κατεύθυνσης αυτής από μεγάλο πλήθος μαθητών.
- Η διαδικασία, με την οποία το ΥΠΕΠΘ άρχισε να εφαρμόζει τη χρήση του πολλαπλού βιβλίου, δεν αποτελεί υπόδειγμα οργανωμένης προσπάθειας για την εισαγωγή ενός νέου θεσμού.
Η ασαφής εγκύκλιος, ο πιεσμένος χρόνος για την επιλογή, η ελλιπής έως ανεπαρκής ενημέρωση των εκπαιδευτικών και ο τρόπος διακίνησης των πολλαπλών βιβλίων από τον ΟΕΔΒ, συντέλεσαν στην αύξηση της εντροπίας του εκπαιδευτικού συστήματος. Η σχετική πυροσβεστική εγκύκλιος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου ελάχιστα απαλύνει τις ανησυχίες εκπαιδευτικών και μαθητών για τα θέματα των προσεχών εξετάσεων.

Προτάσεις χωρίς αποδέκτες

Όταν μία "οργανωμένη" πολιτεία υφίσταται για παράδειγμα τα αποτελέσματα του φαινομένου του θερμοκηπίου και εξαιρεί το φαινόμενο του θερμοκηπίου από τη διδακτέα ύλη της Β΄ Λυκείου, μοιάζει (ή είναι;) ανίκανη να ακούσει τη φωνή των Χημικών, όσες προτάσεις κι αν τις στέλνουν οι εκπαιδευτικοί Χημικοί όλων των βαθμίδων και η Ένωση Ελλήνων Χημικών.

Για τη Χημεία και για τους χημικούς ζητείται ελπίς!